

Wyrok z dnia 6 listopada 2001 r.

I PKN 677/00

Szczególna ochrona członków rady pracowniczej przedsiębiorstwa państwowego przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem oraz niekorzystną zmianą za wypowiedzeniem warunków pracy i płacy (art. 45 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.; obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2002 r. Nr 171, poz. 1397 ze zm.) dotyczy wyłącznie pracowników przedsiębiorstw prywatyzowanych na podstawie działu V tej ustawy (prywatyzacja bezpośrednia).

Przewodniczący SSN Teresa Flemming-Kulesza (sprawozdawca), Sędziowie SN: Jadwiga Skibińska-Adamowicz, Katarzyna Gonera.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 6 listopada 2001 r. sprawy z powództwa Anny P. przeciwko Hucie Szkła „J.” Sp. z o.o. w J. o przywrócenie do pracy i inne roszczenia, na skutek kasacji powódki i strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach z dnia 11 kwietnia 2000 r. [...]

o d d a l i ł kasację powódki; odrzucił kasację strony pozwanej; zniósł między stronami koszty postępowania kasacyjnego.

U z a s a d n i e

Sąd Rejonowy w Olkuszu wyrokiem z dnia 3 listopada 1999 r., w sprawie z powództwa Anny P. przeciwko Hucie Szkła „J.” Sp. z o.o. w J. o przywrócenie do pracy, uznał za nieważne skierowane do powódki przez pozwaną Hutę Szkła pismo z dnia 2 czerwca 1999 r. (punkt I wyroku), przywrócił powódkę do pracy na dotychczasowych warunkach w pozwanej Hucie Szkła (punkt II wyroku) oraz zasądził od strony pozwanej na rzecz powódki koszty procesu (punkt III wyroku).

Pracodawca skierował do powódki pismo z dnia 2 czerwca 1999 r., w którym (w związku z likwidacją zajmowanego przez nią stanowiska kierownika laboratorium),

z tym dniem przeniósł ją na stanowisko mistrza. Pracodawca nie uzgodnił z powódką tego, iż od 2 czerwca 1999 r. będzie pracować na innym stanowisku. Powódka nie zgadzała się na przeniesienie („z pismem strony pozwanej”), jednak przystąpiła do przeprowadzania badań lekarskich, które wykonywała na początku czerwca 1999 r. W dniu 10 czerwca lekarz orzekł, że nie może ona pracować na stanowisku mistrza. Od 11 czerwca do 5 lipca 1999 r. powódka przebywała na urlopie wypoczynkowym, a po powrocie z urlopu 5 lipca 1999 r. otrzymała wypowiedzenie warunków pracy i płacy „zawartych w umowie o pracę z dnia 2 czerwca 1999 r.”, w którym to wypowiedzeniu pozwana Huta Szkła zaproponowała powódce stanowisko referenta do spraw inwestycji z zaszeregowaniem według III kategorii.

Zdaniem Sądu Rejonowego pismo strony pozwanej z dnia 2 czerwca 1999 r. jest nieważne, ponieważ w istotny sposób zmieniono nim powódce warunki pracy, co powinno nastąpić w drodze ich wypowiedzenia. Dokonana w taki sposób zmiana byłaby możliwa, gdyby nowe warunki pracy zostały wcześniej uzgodnione z powódką. Zdaniem Sądu, za takim wnioskiem przemawia art. 11 KP, który stanowi, że nawiązanie stosunku pracy wymaga zgodnego oświadczenia woli pracodawcy i pracownika. W podobny sposób mogłoby nastąpić przekształcenie stosunku pracy z uwagi na brak oświadczenia ze strony powódki. Pismo strony pozwanej z dnia 2 czerwca 1999 r. jest więc nieważne.

Przywracając powódkę do pracy na dotychczasowych warunkach Sąd Rejonowy miał na uwadze przewidzianą w art. 45 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych ochronę pracowników będących w dniu wydania zarządzenia o prywatyzacji bezpośrednimi członkami rady pracowniczej przedsiębiorstwa państwowego, przed rozwiązaniem stosunku pracy za wypowiedzeniem, jak również przed zmianą warunków pracy i płacy na ich niekorzyść w ciągu jednego roku od dnia wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru przedsiębiorców. W dniu wydania zarządzenia o prywatyzacji powódka była przewodniczącą rady pracowniczej sprywatyzowanego przedsiębiorstwa państwowego Huta Szkła Walcowanego „J.”, wypowiedzenie zmieniające otrzymała 7 lipca 1999 r., a więc w ciągu jednego roku od dnia wykreślenia przedsiębiorstwa państwowego z rejestru, co miało miejsce dnia 8 marca 1999 r. Ponadto, chociaż prywatyzacja Huty Szkła Walcowanego „J.”, stosownie do treści art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, nastąpiła w trybie przepisów ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji

przedsiębiorstw państwowych, to w stosunku do powódki ma zastosowanie art. 45 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, gdyż art. 64 ust. 1 tej ustawy dotyczy, zdaniem Sądu, tylko i wyłącznie sposobu przeprowadzania prywatyzacji, a nie dotyczy postępowania z pracownikami.

Wyrokiem z dnia 11 kwietnia 2000 r. Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Katowicach po rozpoznaniu apelacji strony pozwanej zmienił powyższy wyrok Sądu Rejonowego w punkcie II i III w ten sposób, że powództwo oddalił. Zdaniem Sądu odwoławczego powołanie w akcie likwidacji Huty Szkła Walcowanego „J.” przepisu art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych powoduje, że do procesu prywatyzacji pozwanej stosowano przepisy ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw. Z dniem 8 marca 1999 r. Huta Szkła Walcowanego „J.” została wykreślona z rejestru przedsiębiorstw, a konsekwencją jej likwidacji było rozwiązanie z mocy prawa organów ramowych załogi przedsiębiorstwa. Przepisy „umowy” (takie określenie znalazło się w uzasadnieniu wyroku, chodzi zapewne o ustawę) o prywatyzacji nie zawierały zasad ochrony członków organów samorządu załogi i brak jest podstaw do wywiedzenia tej ochrony z przepisów ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Sąd odwoławczy uznał natomiast za prawidłowe rozstrzygnięcie Sądu Rejonowego zawarte w punkcie I wyroku. Sąd podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, iż pismo z dnia 2 czerwca 1999 r. nie mogło wyrzeć zamierzonego skutku, gdyż zmiana warunków umowy o pracę może nastąpić wyłącznie w drodze ich wypowiedzenia lub na zasadzie porozumienia stron, co w przedmiotowej sprawie nie miało miejsca.

Kasację od powyższego wyroku Sądu Okręgowego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 11 kwietnia 2000 r. wniosła powódka Anna P. oraz pozwana Huta Szkła „J.” sp. z o.o. Kasacja powódki zarzuca zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego poprzez zastosowanie przy rozstrzygnięciu sprawy ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, a niezastosowanie ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, w wyniku czego błędnie uznano, że powódka nie jest objęta ochroną trwałości stosunku pracy przysługującą członkom rady pracowniczej. Powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu kasacji powódki podniesiono, że błędnie Sąd Okręgowy zakwestionował zastosowanie przez Sąd pierwszej instancji art. 45 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych. Ustawa ta była jedynym aktem prawnym regulującym „zagadnienie stosunków prawnych zachodzących w przekształconych przedsiębiorstwach” w chwili dokonania przez pracodawcę zmiany stosunków pracy. Natomiast bezzasadne jest twierdzenie strony pozwanej o dopuszczalności - na podstawie art. 64 tej ustawy - zastosowania przepisów nieobowiązującej już w chwili dokonania wypowiedzenia ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. Na podstawie tego przepisu dopuszczalne jest stosowanie dotychczas obowiązujących przepisów wyłącznie w zakresie przekształceń własnościowych, a nie w odniesieniu do zagadnień pracowniczych.

Natomiast strona pozwana wnosząc kasację zaskarżyła powyższy wyrok w części utrzymującej w mocy punkt I wyroku Sądu Rejonowego w Olkuszu, zarzucając naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 58 § 1 KC oraz art. 82-88 KC w związku z art. 300 KP poprzez przyjęcie, że istnieją przesłanki do uchylenia się od skutków oświadczenia oraz zastosowanie konstrukcji bezwzględnej nieważności oświadczenia stron z dnia 2 czerwca 1999 r. Pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w części określonej w punkcie I wyroku Sądu Rejonowego.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje:

Kasacja strony pozwanej podlegała odrzuceniu. Strona pozwana zaskarżyła w całości orzeczenie Sądu Rejonowego. W wyniku rozpoznania jej apelacji Sąd drugiej instancji zmienił zaskarżony wyrok tylko w punktach II i III, tzn. w zakresie orzeczenia o przywróceniu do pracy i o kosztach postępowania. W treści orzeczenia brak jest odniesienia się do punktu I. Z uzasadnienia wyroku wynika, że ten fragment rozstrzygnięcia pierwszoinstancyjnego został zaaprobowany przez Sąd odwoławczy, nie znalazło to jednakże odzwierciedlenia w treści wyroku. Ponieważ wyrok Sądu Okręgowego nie zawiera orzeczenia o oddaleniu apelacji strony pozwanej w żadnym zakresie, nie ma dla tej strony substratu zaskarżenia kasacją. Z tego względu kasacja strony pozwanej, jako niedopuszczalna, musiała zostać odrzucona (art. 393⁸ § 1 w związku z art. 393⁵ KPC), niezależnie od oceny zakwestionowanej w niej aprobaty

Sądu drugiej instancji dla rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w przedmiocie „pisma” z 2 czerwca 1999 r.

Dopuszczalność kasacji powódki budzi wątpliwości z innego względu. Sformułowany w jej petitum zarzut naruszenia prawa materialnego został odniesiony do całych aktów prawnych - ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych i ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (bez podania ich adresów publikacyjnych). Takie sformułowanie zarzutów nie spełnia wymagania konstrukcyjnego kasacji z art. 393³ KPC, nie jest przytoczeniem jej podstaw. Wnoszący kasację dla sprostania temu wymaganiu powinien wskazać przepis (przepisy) prawa, do których odnosi swe zarzuty. Ponieważ jednak w uzasadnieniu kasacji znalazła się polemika z poglądem wyrażonym w zaskarżonym orzeczeniu co do możliwości zastosowania w rozpoznawanej sprawie art. 45 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 118, poz. 561 ze zm.) oraz własny pogląd strony powodowej na rozumienie art. 64 tej ustawy, Sąd Najwyższy uznał za dopuszczalne rozpoznanie kasacji, przyjmując jako jej granice zarzuty naruszenia art. 45 przez jego niezastosowanie oraz błędnej wykładni art. 64. Zasadniczym problemem dla rozstrzygnięcia rozpoznawanej sprawy było to, czy powódka podlegała szczególnej ochronie przed zmianą na niekorzyść warunków pracy i płacy jako przewodnicząca prezydium rady pracowniczej przedsiębiorstwa państwowego.

Prywatyzacja tego przedsiębiorstwa nastąpiła w drodze jego likwidacji na podstawie art. 37 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz.U. Nr 51, poz. 298 ze zm.) i oddania go na czas oznaczony do odpłatnego korzystania spółce, co wynika z zarządzenia nr 231/98 Wojewody K. i nie jest sporne. Było to dopuszczalne, mimo nieobowiązania już tej ustawy, gdyż tak stanowił art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji. W przepisie tym jest mowa o stosowaniu przepisów dotychczasowych do spraw wszczętych na podstawie przepisów rozdziału 4 ustawy o prywatyzacji, a więc do prywatyzacji w drodze likwidacji. Nie mógł mieć zatem zastosowania do powódki przepis art. 45 ustawy o komercjalizacji, w którym uregulowano zakaz rozwiązania stosunku pracy za wypowiedzeniem i zmiany warunków pracy i płacy na niekorzyść do pracowników, którzy w dniu wydania zarządzenia o prywatyzacji bezpośrednio byli członkami rady pracowniczej przedsiębiorstwa państwowego sprywatyzowanego

na zasadach określonych przepisami działu V (prywatyzacja bezpośrednia) ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r.

Wykładnia tego przepisu - w zakresie podmiotów będących jego adresatami - nie budzi wątpliwości wobec jednoznacznego jego brzmienia. Nie ma on zastosowania w stosunku do członków rad pracowniczych przedsiębiorstw państwowych prywatyzowanych w inny sposób, na innej podstawie, niż określona w przepisach działu V ustawy o komercjalizacji. Przedsiębiorstwo państwowe Huta Szkła Walcowanego „J.” nie było prywatyzowane na podstawie działu V ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. Sytuację powódki, której pracodawca był prywatyzowany na podstawie innych przepisów - ustawy o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych, regulował art. 6 ustawy z dnia 25 września 1981 r. o samorządzie załogi przedsiębiorstwa państwowego (Dz.U. Nr 24, poz. 123 ze zm.) oraz art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.). Zakres szczególnej ochrony członka rady pracowniczej obejmował względny zakaz wypowiedziania i rozwiązywania (nie dotyczył rozwiązania bez wypowiedzenia) stosunku pracy w czasie trwania kadencji i w ciągu roku po jej upływie oraz zmianę na niekorzyść w tym czasie warunków pracy i płacy. Z mocy art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r., jeżeli z przyczyn określonych w art. 1 ust. 1 tej ustawy nie jest możliwe dalsze zatrudnianie na dotychczasowych stanowiskach pracy, między innymi, członków rady pracowniczej, pracodawca może wypowiedzieć dotychczasowe warunki pracy i płacy, z obowiązkiem zapłaty dodatku wyrównawczego do końca okresu ochronnego w razie obniżenia wynagrodzenia.

W świetle tych rozważań należało uznać, że kasacja jako pozbawiona usprawiedliwionych podstaw podlega oddaleniu (art. 393¹² KPC), mimo że uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie spełnia wymagań określonych w art. 328 § 2 KPC w związku z art. 391 KPC.

=====